

Pět českých europoslanců vykazuje vedlejší příjem nad 5000 euro ročně. Co nám říká nová analýza TI EU?

6.5.2024 - | Transparency International ČR

Bruselská kancelář Transparency International EU (TI EU) po pěti letech zveřejňuje znovu analýzu vedlejších příjmů europoslanců na základě přiznání, které sami povinně vyplňují.

Jedná se o Prohlášení o soukromých zájmech, které je zveřejněné u všech europoslanců na webu Evropského parlamentu (EP). Dohledatelné jsou také na stránce Integrity Watch spravovanou TI EU.

Prohlášení se oproti předchozím letům pozměnilo, a to kvůli kauze QatarGate z roku 2022, případu korupce přímo v Evropském parlamentu. Nově by měla prohlášení obsahovat více podrobností o aktivitách a příjmech europoslanců.

Paradoxně ke změně došlo také u výše příjmů, které je nutné do přiznání zahrnout. Nově je tak laťka nastavena na minimum 5000 euro ročně. Do přiznání se tak nedostanou všechny vedlejší činnosti pod touto hranicí a ve výsledku jsou tak přiznání méně transparentní než dříve.

Evropští zákonodárci navíc opatření, která by jim zabránila zastávat pozice u organizací registrovaných v lobbistické databázi EP, opakovaně odmítli. I to napovídá jejich vůli se vedlejšími příjmy (ne)věnovat, ale i o nich transparentně (ne)informovat.

„Po všech skandálech si to, že je eticky přijatelné mít vedlejší zaměstnání u společností, které zároveň lobbují u institucí, ve kterých sedí, myslí snad už jen sami europoslanci,“ řekl pro Politico Nicholas Aiossa, ředitel TI EU.

To dokazují i záznamy z hlasování. Europoslanci, kteří z volnějších pravidel nejvíce benefitují jsou zároveň méně ochotní je měnit, což dokazuje pohled na prvních dvacet s nejvyššími vedlejšími příjmy: třináct z nich je členy frakcí, které hlasují proti změnám pravidel (EPP, ECR, ID), tři jsou nezařazení. Dva jsou členy RE a dva S&D, které inklinují spíše pro změnu.

Střet zájmů i kumulace funkcí

Na základě nových pravidel vedlejší výdělečnou činnost ve svých prohlášeních vykazalo také pět z jednadvaceti českých europoslanců: Jiří Pospíšil, Stanislav Polčák, Tomáš Zdechovský, Kateřina Konečná a Mikuláš Peksa. Dalších dvanáct českých europoslanců vedlejší činnost také provozuje, však bez odměny.

Z pohledu TI EU, která řeší především problém popsáný výše, tedy situaci, ve které se europoslanec angažuje u organizací, které potenciálně (či opravdu přiznaně) lobbují u evropských institucí, se můžeme kriticky dívat z českých europoslanců na prohlášení Stanislava Polčáka. Ten kromě svého poslaneckého platu v Bruselu dále přiznává roční příjem 700.000 korun za pozici „Attorney“ a 400.000 korun za „Adviser“.

Otázkou však není kolik za své aktivity získal, ale pro koho dané aktivity vykonával, což důležitější právě pro střet s jeho funkcí europoslance. Potenciálně totiž mohl své služby poskytovat osobám nebo organizacím, které chtějí prosazovat své zájmy v Evropě a ovlivňovat tak evropskou politiku,

které je Polčák přímou součástí. To ale z prohlášení není zřejmé.

Z dalších českých europoslanců, kteří prohlášení podali, se v těchto případech nabízí také otázka kumulace veřejných funkcí, jako se tomu děje u Jiřího Pospíšila. Ten kromě práce v Evropském parlamentu současně vykonává funkci prvního náměstka primátora hlavního města Prahy.

„Výkon mandátu europoslance i náměstka pražského primátora jsou práce časově extrémně náročné. Je tak otázkou, zda člověk s kumulací těchto funkcí dokáže obě své role zastávat zodpovědně a dává jim vše, co může. V Česku nejde o ojedinělý příklad takového jednání a je jen na voliči, jestli je ochotný takové jednání tolerovat,“ vysvětluje vedoucí analytik české kanceláře Transparency International Marek Chromý.

Je ale nutné zmínit, že z principu ti, kteří své vedlejší činnosti a příjmy vykazali, na tom potenciálně mohou být s transparentností lépe než ti, kteří nic nepřiznávají.

Příjem z vedlejší činnosti má každý čtvrtý europoslanec

Pokud bychom sečetli vedlejší příjmy všech 705 europoslanců, dostali bychom se na závratných 8.7 milionů euro ročně (přes 200 milionů korun). To přináší logicky otázku, kde leží hranice mezi osobními zájmy a politickými prioritami každého z nich. Jaká je opravdová motivace pro vykonávání placené činnosti europoslanců.

Pokud bychom se dívali na všechny možné aktivity – placené i neplacené – týká se to až 70 % europoslanců, přepočtem to znamená dvě na jednoho poslance. Jde tedy o téma dotýkající se většiny zákonodárců zasedajících v EP.

Absolutně největší příjmy z vedlejší činnosti přiznává litevský europoslanec Viktor Uspaskich, jehož roční příjem z vedlejší činnosti se odhaduje na tři miliony euro, tedy víc než třetinu všech deklarovaných příjmů.

Tím se Litva stává také zemí s průměrně nejvyšším příjmem na europoslance. Dále následuje Malta, Maďarsko, Řecko a Slovensko. Podle TI EU sdílejí všechny tyto země v posledních letech obavy o demokratický vývoj a pozici právního státu.

Z druhé strany nejnižší příjmy průměrně přepočtené mezi svými europoslanci má Kypr, Švédsko a Nizozemí. Z šesti kyperských europoslanců ani jeden nevykazal vedlejší příjem nad 5000 euro ročně. Jak bylo ale zmíněno výše, nemusí to znamenat, že se tak neděje, prohlášení vyplňují sami europoslanci, tudíž fakt, že někteří europoslanci své příjmy skrývají nelze vyloučit. Na druhou stranu někteří europoslanci dobrovolně jdou vstříc transparentnosti – 45 z nich například přiznalo příjmy i pod stanovenou hranicí 5000 eur.

Co přesně tedy europoslanci dělají mimo své mandáty?

Naprostá většina aktivit europoslanců (82 %) jsou členství v představenstvech. TI EU nicméně ve své analýze narazila i na několik více či méně úsměvných popisů:

- TI EU identifikovala člena představenstva velké nadnárodní společnosti, která je zároveň registrovanou lobbistickou organizací v Rejstříku transparentnosti EU.
- Europoslanec, který je sám zemědělcem a zároveň členem výboru pro zemědělství.
- Člen výkonné rady společnosti zabývající se „technologii platebních systémů“ zároveň navrhoval několik právních předpisů relevantních pro toto odvětví.
- Právník advokátní kanceláře, která tvrdí, že je „hluboce ovlivněna právem EU“ s kancelářemi v Paříži a Bruselu.
- TI EU kromě toho narazila na obskurnější popisy kariér jako je „samostatně výdělečně komerční činnost“ a „podnikatelské plány v oblasti obnovitelné energie“ nebo „partnerství generálního partnerství“.

Z této i předchozích analýz TI EU vyplývá, že míra nepřesných, chybných nebo potenciálně zavádějících popisů vedlejších činností europoslanců, je poměrně vysoká.

Znamená to, že informace, které by mohly vést k efektivnímu identifikování střetu zájmů a v nejlepším případě i jeho předcházení, nejsou dostatečné. To je důvodem proč TI EU volá po robustnějších pravidlech pro Evropský parlament, aby se jeho členové nemohli dostávat do střetu zájmů s organizacemi ho ovlivňujícími.

Doporučení od TI EU

Na základě výše uvedeného doporučuje TI EU zakázat europoslancům vedlejší činnosti (placené i neplacené) u organizací, které se snaží ovlivňovat zákonodárny proces Evropského parlamentu. Ve chvíli, kdy takový zákaz neexistuje, pak navrhuje následující pravidla:

- V Prohlášeních o soukromých zájmech europoslanců by měly být požadovány konkrétnější informace například u vykazování příjmů. Možnost volného popisu by měla být omezena.
- Parlament by měl provádět podrobné kontroly těchto prohlášení. „Obecná kontrola věrohodnosti“, která je uplatňována v současné době, nestačí. I tak obsahují prohlášení příliš mnoho chyb. Každé jedno prohlášení by mělo být zkontrolováno.
- V případě domnělého střetu zájmů by europoslancům nemělo být povoleno zastávat žádnou funkci související s tímto konfliktem, včetně toho, že jsou zpravodajem nebo stínovým zpravodajem pro daný spis.

Více o analýze TI EU na webu [transparency.eu](https://www.transparency.eu). Všechny data jsou k dispozici také na webu Integrity Watch.

<https://www.transparency.cz/pet-ceskych-europoslancu-vykazuje-vedlejsi-prijem-nad-5000-euro-rocn-e>